

Binnen het kader van de campagne *Stoel zoekt Lief* bieden wij u – leerkracht van de **eerste graad** in het **middelbaar onderwijs** – drie **kant-en-klare workshops** aan rond **duurzaamheid** en **Noord-Zuid-solidariteit**.

BOS+ en Netwerk Bewust Verbruiken lanceerden in 2014 de campagne *Stoel zoekt Lief*. Tijdens deze campagne gaan we op zoek naar de wortels van de stoel waar wij elke dag achteloos op gaan zitten. Zo stond de boom waarvan de rugleuning gemaakt is, in een klein dorpje in de Peruaanse Amazone. Een poot is gerecycleerd van een antiek tafeltje dat ooit bij de familie Verdonck in de gang stond. De zit bestaat uit afvalhout van een groot internationaal bedrijf.

Achter elk voorwerp zit een boeiend en complex verhaal van duurzame keuzes, van mensen bij ons en in het Zuiden. Met de driejarige campagne tonen we dat duurzame consumptie in Vlaanderen een positieve invloed kan hebben op de druk op natuurlijke rijkdommen elders ter wereld, en dus op de duurzame ontwikkeling van de bevolking daar.

Ons aanbod:

- workshop van 1 lesuur rond **upcycling**
- workshop van 1 lesuur rond de **weg van duurzaam tropisch hout** (o.a. certificering, transport)
- workshop van 1 lesuur rond **inheemse gemeenschappen en tropisch bos** (Shipibo Konibo, Peru)

U leest meer over de campagne op www.stoelzoektlief.be.

Vlaanderen
verbeelding werkt

DRAAIBOEK JEUGDBEWEGINGSPEL – UPCYCLING

Tijdens dit spel maken jongeren kennis met de verschillende manieren waarop ze duurzaam kunnen omspringen met de grondstof hout: gelabeld hout van de tropen en bij ons gebruiken, tweedehands en gerecycleerde spullen kiezen, en vooral upcycling.

Spullen een tweede leven geven is een van dé handelsmerken van een jeugdbeweging. Nergens vind je zoveel vintage stoelen, sofa's en tafels als in een Vlaams jeugdlokaal. Stuk voor stuk voorwerpen met een ziel, een karakter, jawel een verhaal. Die ene barkruk kwam nog uit de keuken van een oma. En die leuke stoel vonden ze voor een prijsje in de kringloopwinkel. Een likje verf en hij was zo opgesmukt.

In dit interactief spel kan elke jongere wel zijn 'goesting' vinden: de handige harry's en creatievelingen kunnen hun beste knutseltalenten tevoorschijn toveren, de sportieve zielen mogen hun hartje ophalen tijdens de vele fysieke spelopdrachten en de wise guys en girls kunnen hun kennis tonen in quizopdrachten. Met als leuke surplus: een mooie en originele stoel om jullie lokaal mee op te fleuren.

INKLEDING

Binnen deze campagne draait alles om Stoel die een lief zoekt. En daar gaan jullie leden tijdens dit spel voor zorgen: ze gaan letterlijk een nieuwe stoel in elkaar knutselen nadat ze al het nodige bouw- en werkmateriaal bij elkaar verdiend hebben.

ALGEMEEN

Het spel volgt dezelfde chronologie als het echte productieproces van hout. De jongeren hebben een eigen bos dat ze moeten aanplanten en onderhouden om voldoende hout te produceren. Nadat er genoeg hout geproduceerd wordt, kan een stuk hout ruw hout omgeruild worden voor verwerkt hout. Dit verwerkt hout, wanneer het veilig en wel teruggebracht is naar hun kamp, kan gebruikt worden om het eindproduct, de stoel, te bouwen. De groep die als eerste een afgewerkte stoel heeft waar iemand in kan zitten met opgeheven voeten, is gewonnen. De jurering kan natuurlijk ook altijd rekening houden met de esthetische uitstraling van de stoel. ☺

BENODIGDHEDEN

Bouwmateriaal

- hamer (4 stuks)
- zaag (4 stuks)
- nagels (2 bakjes)
- koevoet (2 stuks)
- wegwerppaletten (2 stuks)
- bouwplan voor stoel/bank ter inspiratie (2 exemplaren)

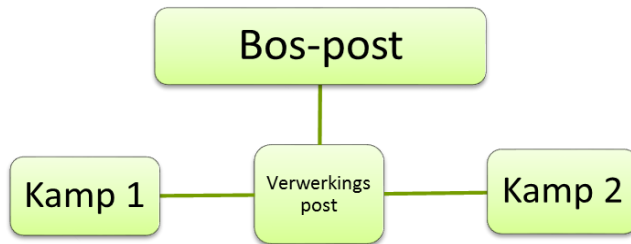
Spelmateriaal

- afbakening voor terrein
- spelkaarten (stratego, zie verder)
- ringsspellen (2 stuks)
- grote bladen papier en dikke stiften

DUURTIJD

Richttijd 2u30 - voormiddag of namiddag

OPSTELLING

VOLGORDE SPEL

SPELUITLEG

De spelers worden in twee groepen verdeeld (houten stok zoeken of grassprietje trekken – op lengte gaan staan van klein naar groot – de rij in het midden ‘doorsnijden’ waardoor je 2 teams hebt). Alle spelers krijgen ook een kaart met de rol (bosbeheerder, boswachter, houthakker of illegale stroper) die ze binnen hun team zullen vertolken.

De teams komen te weten dat ze bedrijven zijn die stoelen/banken maken. Wat hen zo interessant maakt als bedrijf, is dat ze zelf instaan voor het hele productieproces: bomen worden gekweekt en geveld, ruw hout wordt vervoerd naar een verwerkingsbedrijf, waarna bewerkbaar hout naar de schrijnwerkerij wordt gebracht om uiteindelijk tot zitmeubels omgebouwd te worden.

Elk team heeft een eigen bos dat ze moeten planten en verzorgen zodat het genoeg hout produceert om een meubel te maken. Om hun bos te laten groeien moeten beide teams telkens een doe-opdracht uitvoeren én een quiz-vraag juist beantwoorden in het verwerkingsbedrijf. De doe-opdrachten worden de ene keer uitgevoerd door het hele team, een andere keer met een paar teamleden samen, en een volgende keer door het volledige team. Dat wordt bepaald door de teammaster (= leiding). Als ze hun doe-opdracht tot een goed einde hebben gebracht, mogen de leden zich wagen aan één van de ecologische quiz-vragen. Hebben ze ook deze goed beantwoord dan krijgen ze een ‘jaarring’ (spelkaart, zie onder).

Het team kan nu lopen naar het ringenspel aan de overkant van het spelterrein en er de jaarringkaart inruilen voor 5 ringen. Als de 5 ringen over de stokjes gegooid zijn (wat het groeien van de bomen symboliseert), worden de gewonnen punten opgeteld. Per 20 punten mogen de teamleden één boom tekenen op een blad papier. Ze blijven opdrachten uitvoeren tot ze in totaal 10 bomen hebben kunnen tekenen. Van zodra er 10 bomen op het blad staan, mogen deze geveld en omgeruild worden voor een 'ruw hout'-kaartje.

De teamleden lopen zo snel mogelijk terug naar hun teammaster (verwerkingspost) en kunnen er het ruw hout ruilen voor één stuk van het beschikbare bouw materiaal: 1 palet, 1 koevoet, 1 zaag, 1 zaag, 1 bakje met nagels, 1 hamer of 1 hamer. Het team blijft opdrachten uitvoeren tot al het bouw materiaal verzameld is. Ze mogen op eigen houtje beslissen om het team op te delen in bouwers en materiaalverdieners. De twee teams werken om ter snelst hun duurzame stoel of bank af.

Bij het heen en weer rennen tussen de verschillende posten kan alles wat er vervoerd (jaarringen en ruw hout) wordt, gestolen worden door iemand van het andere team. Wie wat vervoert, is dus van groot belang (stratego). De hogere in rang (bosbeheerder > boswachter > houthakker > stroper) wint telkens. De enige uitzondering is de stroper die de hoogste in rang, de bosbeheerder, een jaarring of ruw hout afhandig kan maken.

INFORMATIE EN BENODIGDHEDEN PER POST

Algemeen

Rolkaarten (voor 20 spelers):

- Bosbeheerder (1 per team)
- Boswachters (3 per team)
- Houthakkers (5 per team)
- Illegale stroper (1 per team)

Wanneer iemand met hogere rang iemand met lagere rang tikt, verliest de lagere in rang wat hij in zijn handen heeft.

Kamp 1 / kamp 2

- Bouwtekening stoel
- Afbakening terrein

Veilige zone van team 1 en team 2, waar in alle rust de onderdelen opgeslagen kunnen worden en waar de stoel uiteindelijk opgebouwd wordt.

Bos-post

- Ringenspel
- Papier en dikke stiften

Hier (ont)staan de bossen van elk team. De verzamelde jaarringen worden over het ringenspel gegooid. Na het verzamelen van een voldoende groot aantal punten, kunnen er bomen geruild worden voor ruw hout.

Verwerkingspost

- Doe-opdrachten en quiz-opdrachten voor jaarringen
- Jaarringen
- Palet
- Bouwmateriaal

Plaats waar de opdrachten (doen én vragen beantwoorden) uitgevoerd worden en ruw hout omgeruild kan worden voor verwerkt hout/ gereedschap.

RESULTATEN VAN JEUGDBEWEGINGEN VERSPREID OVER VLAANDEREN

Opdrachten jaarringen

Doe-opdrachten

Telkens afstand doen tussen 2 kegels:

- Vooruit lopen
- Achterwaarts lopen
- Zijwaarts lopen
- Huppelen
- Springen op linkerbeen
- Springen op rechterbeen
- Springen met 2 voeten tegelijk
- Lopen op handen en voeten
- Koprollen
- Lopen, toertje(s) rond de 2de kegel, teruglopen
- Konijnsprong
- Monkey-walk (doe een aap na)
- Lopen: 2 stappen vooruit, 1 achteruit
- Liggend kruipen (indien met meer: treintje maken op handen en knieën)
- Stappen voetje-voor-voetje
- Vooruit lopen + ondertussen ook rond je eigen as draaien (of eerst 10 keer rond je eigen as draaien en dan lopen) + eventueel met blinddoek
- Op knieën 'stappen'
- Alle bovenstaande opdrachten, telkens met 1/2/3/... extra personen van team
- Per 2: nummer 1 loopt met nummer 2 op de rug
- Per 2: nummer 1 legt zich (in de breedte) naast nummer 2, nummer 2 legt zich verder naast nummer 1, enz.
- Per 2: kruiwagentje
- Rolslinger met volledige team (laatste rolt telkens over iedereen en sluit weer aan bij slinger)
- Naald-en-draad met volledige team (1 op, 2 neer, 3 op, 4 neer + telkens wisselen op signaal + de laatste moet er telkens doorheen kruipen)

Doe-opdracht goed volbracht? Dan mogen ze ook een poging doen om een quiz-vraag te beantwoorden. Ze mogen – indien nodig – telkens een ander antwoord geven op eenzelfde vraag op voorwaarde dat ze eerst opnieuw een doe-opdracht goed hebben volbracht.

Tip: eventueel kunnen de opdrachten voor de jaarringen in duel gehouden worden.

Quiz-vragen

- Hout is een bron waar we veel gebruik van maken, denk maar aan brandhout, huizenbouw, meubels. We moeten zuinig omspringen met deze grondstof aangezien het een hele tijd duurt vooraleer bomen kaprijp zijn. Hoeveel jaar duurt het vooraleer de meeste boomsoorten kaprijp zijn?
 - 40 tot 60 jaar
 - 60 tot 80 jaar. Wie hout wil oogsten, moet dus een lange termijnplanning opmaken.**
 - 80 tot 100 jaar
 - 100 tot 120 jaar
- Als je hout koopt in de doe-het-zelf zaak, kies je best hout met het bekende FSC label (of ook het PEFC certificaat). Hout met deze certificering:
 - Is iets duurder
 - Staat garant voor een eerlijke en legale houtkap
 - Promoot een zo duurzaam mogelijk bosbeheer
 - Al het bovenstaande**
- Welke verstedelijkte regio heeft een bosindex van 11%, en bengelt daarmee helemaal onderaan het bospeloton in Europa?
 - West-Duitsland
 - Noord-Nederland
 - Vlaanderen. Andere bosarme en verstedelijkte regio's in o.a. Duitsland, Denemarken, Nederland en Groot-Brittanië slaagden er in het recente verleden wel in om heel wat bossen bij te planten. Jammer genoeg daalt de bosoppervlakte zelfs nog in Vlaanderen.**
- De uitbating van bos is weinig vervuilend én bovendien rendabel.
 - Juist. De verwerking van hout behoeft geen zware industrie en de verschillende verwerkers zorgen voor een maximale benutting van de grondstof (balken, latten en planken, treden, parket, lambriserings, paletten en kisten, papier). Anders gezegd, bijna alle delen van de boom worden op de een of andere manier benut.**
 - Fout
- Kies je best voor een houtsoort van bij ons of voor een tropische variant?
 - Variant van bij ons
 - Tropische variant
 - Beide. Door hout te gebruiken dat in de nabijheid groeit en verwerkt wordt, draag je bij tot energiebesparing en een vermindering van de vervuiling door het transport. In België groeien verscheidene inlandse houtsoorten en die volstaan ruimschoots om onze behoefte aan timmerhout, meubels, verwarming, papierwaren te voldoen. Voor buitentoepassingen (bijv. terras) is het interessant om tropische (FSC-gecertificeerde) houtsoorten te gebruiken, waarmee je tegelijkertijd ook de lokale bevolking een bron van inkomsten bezorgd.**
- Wat is de beste manier om lekken in je huis tegen te houden?
 - Meer isolatie
 - Dichten en breeuwen (touw steken in tochtgaten)**

7. Wat is de optimale temperatuur voor een verwarmingsketel?
- 49°C
 - 70°C
 - 35°C
8. Het verlagen van de temperatuur met één graadje heeft geen invloed op je energierekening.
- Juist
 - Fout**
9. Welk toestel in je huis gebruikt het meeste water?
- Wasmachine
 - Toilet**
 - Vaatwas
10. Juist of fout: frigo's met de diepvriezer bovenaan zijn efficiënter dan grote diepvriezers.
- Juist – 10-25% minder energie**
 - Fout
11. Welk van deze voorwerpen verbruikt het minste energie:
- Bakplaat
 - Broodrooster
 - Microgolfoven – 85% minder dan een bakplaat en 1/3 minder dan een broodrooster**
 - Frigo
12. Wat bespaart er meer water: handwas of vaatwas?
- Handwas
 - Vaatwas – tot 50% minder!**
13. Wat neem je het beste mee als je gaat gaan winkelen?
- Papieren zak
 - Plastic zak
 - Eigen zak – hoe langer je een voorwerp kan gebruiken, hoe beter / recycleren**
14. Juist of fout: de wasmachine verspilt het meeste water.
- Juist
 - Fout**
15. Juist of fout: probeer je was zoveel mogelijk te wassen in koud water
- Juist – 10% van de gebruikte energie zorgt ervoor dat de motor van de wasmachine draait + 90% zorgt voor de opwarming van het water / Wasmiddelen vandaag de dag zijn bovendien ook heel effectief bij lage temperaturen.**
 - Fout
16. Wat is er beter voor de planeet: was drogen in de droogmachine of buiten aan de waslijn?
- Droogmachine
 - Waslijn – ecologisch want geen CO2-uitstoot + nog eens gratis ook.**
17. Hoeveel energie zou er bespaard kunnen worden als 1 op de 100 gezinnen overschakelt op energiebesparende huistoestellen (bijv. wasmachine, vaatwasser, koelkast,...)?
- Tot 500.000 kWh per jaar
 - Tot 1 miljoen kWh per jaar
 - Tot 50 miljoen kWh per jaar
 - Tot 100 miljoen kWh per jaar – wat ook de CO2-uitstoot enorm doet dalen.**

18. Welke vissoort kies je best – in functie van duurzaamheid – als je zin hebt in een lekkere visschotel?
- Gekweekte zalm
 - Atlantische blauwvintonijn
 - Wilde zalm uit Alaska – niet-bedreigde vissoort / tonijnsoorten worden overbevist en sommige zijn zelfs met uitsterven bedreigd / gekweekte vis: veel energie-verbruik, watervervuiling, kans op ziekteverspreiding naar de wilde vissoorten**
19. Kaas gemaakt op een boerderij met melk van dieren die leven op diezelfde boerderij, noemt men een:
- Artisanaal product
 - Streekproduct (of hoeveproduct) – lokaal waardoor minder CO2-uitstoot, kleine lokale producenten besteden meer zorg aan de kwaliteit van hun product (goede zorg voor de dieren en land) / door streekproducten te kopen steun je de lokale producenten.**
 - Organisch product
 - Kosher
20. Meer en meer mensen sluiten zich aan bij een voedselteam in hun buurt. Waar zorgt een voedselteam voor?
- Ondersteuning van lokale producenten/boerderijen
 - Garantie voor verse en seizoensgebonden producten
 - Besparing op transport (en daardoor energie, CO2-uitstoot)
 - Al het bovenstaande**
21. Je hebt een overheerlijke boterham gemaakt met je favoriete vlees- en kaasbeleg. Hoe bewaar je het resterende beleg best in de koelkast?
- In de winkelverpakking
 - In glazen potten/dozen – voorraadpotten/dozen gemaakt van polyvinyl chloride (PVC) bevatten chemicaliën die in je eten kunnen terecht komen door contact met de PVC, en dit is schadelijk voor de gezondheid.**
 - In plasticen potten/dozen
 - In plasticfolie
22. Als je in de winkel kiest voor 'grasgevoerd' vlees, mag je ervan uitgaan dat het vlees afkomstig is van een dier dat:
- Grootgebracht is met een gevarieerd dieet van gras en graan
 - Grootgebracht is op een weide – Vee dat grootgebracht is met alleen maar gras, is uiteraard gezonder dan vee dat groeihormonen heeft gekregen MAAR het is ook nog gezonder dan vee dat grootgebracht is met granen (minder vet-calorieën-cholesterol + meer omega 3 en vitaminen)**
 - Grootgebracht is met groeihormonen
 - Geen van bovenstaande
23. In de namiddag krijg je vaak zin in dit antioxidanten-rijke gewas, dat door de Azteken 'het voedsel van de goden' werd genoemd en traditioneel gekweekt wordt onder bomen in het regenwoud. Wat is het?
- Bananen
 - Mango's

- c. **Cacao – door de grote vraag naar cacao-bonen is men andere technieken gaan gebruiken voor de teelt ervan. Technieken die jammer genoeg hoge dosissen pesticiden en meststoffen vereisen. Koop daarom gecertificeerde chocolade die volgens de traditionele (natuurvriendelijke) manier werd geproduceerd.**
 - d. Amandelen
24. Perziken, aardbeien, peren, spinazie en aardappelen zijn enkele van de lijst met de 12 fruit- en groentesoorten die:
- a. Geteeld zijn op niet-duurzame wijze
 - b. Het vaakst geïmporteerd worden uit het buitenland
 - c. **Het vaakst verontreinigd zijn door pesticiden – de andere soorten zijn appels, selderij, nectarines, kersen, sla en druiven / Kies daarom in de winkel voor organisch gekweekte varianten.**
 - d. Vaak genetisch gemodificeerd zijn
25. Als je op café een kopje koffie wil drinken, bestel er dan één van een merk met volgende certificering, om kleine lokale boeren te steunen en hen een grotere deel van de winst te geven:
- a. **Fair Trade – eerlijke lonen voor eerlijke producten**
 - b. Alliantie Verduurzaming Voedsel
 - c. Regenwoud alliantie
26. In welke van de volgende zaken kan plastic voorkomen?
- a. Je kleren
 - b. Tapijten
 - c. Onze voeding
 - d. **Alle bovenstaande zaken – Plastic is echt overal, vandaar dat het ongelofelijk belangrijk is om goed te recyclen. Meer en meer bedrijven maken hier gelukkig werk van, maar er is nog een lange weg te gaan.**
27. Welke plasticsoort geeft geen gevaarlijke chemicaliën door aan onze voeding?
- a. **# 4 lage-dichtheid polyethyleen - andere soorten die geen gevaarlijke chemicaliën doorgeven zijn # 2 hoge-dichtheid polyethyleen en # 5 polypropyleen**
 - b. # 3 polyvinyl chloride
 - c. # 7 polycarbonaat
28. Juist of fout: steden die alle verschillende soorten plastic aanvaarden in de containerparken, recyclen ook effectief al die verschillende plasticsoorten.
- a. Juist
 - b. **Fout – Steden gaan zelf alle verzamelde plastic sorteren (recycleerbaar versus niet-recycleerbaar) in de containerparken. Zo ontstaat er geen verwarring bij de mensen over wat wel of niet gerecycleerd kan worden, en blijven ze zelf ook vlijtig sorteren.**
29. Juist of fout: als er op een plasticen verpakking een stempel staat met een nummer in een klein recycleer-driehoekje, dan kan het gerecycleerd worden.
- a. Juist
 - b. **Fout – De nummers geven aan van welk plastic de verpakking gemaakt is. Niet alle plasticsoorten worden gerecycleerd: ofwel omdat het (nog) niet kan, ofwel omdat er niet genoeg geld mee verdiend kan worden door de recycleerbedrijven.**

30. Waarvan wordt plastic gemaakt?
- Steenkool
 - Petroleum en natuurlijk gas – uitputting eindige grondstoffen**
 - Kalksteen
31. Juist of fout: boeren kunnen nu ook ‘plastic telen’ op hun land.
- Juist**
Verpakking kan tegenwoordig ook gemaakt worden van PLA (polyactic acid) die gemaakt wordt van een variëteit planten, waaronder aardappelen, suikerbiet en maïs. PLA kan de plaats van plastic overnemen in heel wat producten.
 - Fout
32. De federale overheid eist dat een toilet niet meer water mag verbruiken dan:
- 13 liter per spoelbeurt
 - 6 liter per spoelbeurt – Toiletten verbruiken gemiddeld 30% van het totale waterverbruik in huis.**
 - 7 liter per spoelbeurt
 - 10 liter per spoelbeurt
33. Hoeveel water kan verloren gaan door een lekkend toilet?
- 750 liter per dag – Dat is gigantisch als je weet dat een gemiddeld gezin met 4 personen 1500 liter water per dag verbruikt.**
 - 570 liter per dag
 - 380 liter per dag
 - 190 liter per dag
34. Hoeveel liter water kan je jaarlijks besparen door je standaard douchekop te vervangen door een waterbesparende variant?
- 18.900 liter
 - 37.800 liter
 - 75.500 liter – veel milieuvriendelijker én interessant voor de portemonnee.**
 - 56.800 liter
35. Juist of fout: minder lang onder de douche staan, zorgt voor minder CO₂-uitstoot.
- Juist – 2 minuten minder lang onder de douche staan, heeft al een heel positief effect op de CO₂-uitstoot (die gegenereerd wordt door het verwarmen van het water).**
 - Fout
36. Juist of fout: een bad nemen bespaart meer water dan een douche nemen.
- Juist
 - Fout – Om een bad te vullen, heb je gemiddeld 265 liter water nodig. Om 5 minuten onder je douche te staan, gebruik je tussen de 40 à 100 liter water.**
37. Een groendak kan bijdragen tot:
- Beperking temperatuurschommelingen in huis
 - Zuivering van het regenwater
 - Luchtzuivering, opname fijnstof
 - Al het bovenstaande**
38. Hoeveel kan er bespaard worden op verwarmingsenergie door het strategisch planten van bomen in je tuin?
- Tot 10 procent

- b. Tot 15 procent
 - c. Tot 20 procent
 - d. Tot 25 procent – het juist planten van bomen zorgt ervoor dat er nog zonlicht door je ramen kan, en dat je huis dus ‘natuurlijk’ wordt opgewarmd.**
39. Welke van de volgende zaken kan bijdragen tot vermindering van je benzineverbruik?
- a. Je banden opblazen
 - b. Cruise control gebruiken
 - c. Je aan de snelheidsvoorschriften houden
 - d. Al het bovenstaande (banden = 3,3% besparing / cruise control = 4 tot 14% besparing / hoe sneller je rijdt, hoe meer benzine je verbruikt)**
40. Op welke manier kan je de meeste energie besparen als je niet op je computer werkt?
- a. Door de computer helemaal uit te schakelen.**
Met de slaapmodus kan je al tot 70% energie besparen, maar door de computer volledig uit te schakelen bespaar je nog meer energie. Experts hebben vastgesteld dat de energie die je nodig hebt om je computer op te starten, verwaarloosbaar is.
 - b. Door de computer in slaapmodus te zetten

